

Ненад С. Тешић
Универзитет у Београду
Правни факултет у Београду
nenad.tesic@ius.bg.ac.rs
ORCID ID: 0000-0002-9101-7371

О ЈЕДНОГОДИШЊЕМ РОКУ ЗАСТАРЕЛОСТИ*

Сажетак: Закон о облигационом односима – ЗОО (1978) је захваљујући унутрашњем квалитету ојсћао до данас и то не само у Републици Србији, већ и у свим државама које су насиле дисолуцијом Југославије (уз мање измене и приладођавања). Анализа одређених правних инстинтута, као што је застарелост показује да се промет роба и услуга значајно развио у односу на време када су формулисане норме Закона о облигационим односима и да њихова примена у бројним случајевима захтева више од јукој трамајичкој тумачења. Од колебања у судској пракси нису изузете ни норме о једногодишњем року застарелости и израживања (ЗОО члан 378). У раду планирам да се осврнем управо на такве случајеве, који су збој своје сложености досели и до највиших судских инстанци у Републици Србији и у региону Југоисточне Европе. Нека израживања, као што су она мобилној оперативора за испоруку услуга мобилне телефоније се релативно лако могу одвесити под законску формулацију „израживање поште, телеграфа и телефона за употребу телефона“ иако мобилни оперативор није пошта и упркос томе што савремени „паметни“ телефони ни мало не личе на своје претече из 1978. Слично је и са израживањем за испоруку сигнала кабловске телевизије путем коаксијалној или оптичкој кабла које се лако може изједначити са формулацијом „израживање радио-станице и радио-телевизијске станице за употребу радио-пријемника и телевизијској пријемника.“ Међутим, израживања за испоруку услуга коришћења Интернет ради употребе рачунара, самостално или у пакету са израживањима за испоруку других услуга и продају роба (оптичка различитих уређаја на рачунаре: „паметној“ телефона, сајта и сл.) и отварају веће дилеме. Сличне недоумице се јојављују код обједињене најлише комуналних израживања, на пример, Интернет у Београду,

* Рад је настао у оквиру истраживања на пројекту Правног факултета Универзитета у Београду: „Проблеми стварања, тумачења и примене права“ за 2024. годину.

Информатика у Новом Саду и др. Посијавља се ишијање, да ли законски израз „иоираживање накнаде за одржавање чистиоће“ обухваиа: услуге канализације, сакуиљање и тирансиорји комуналној оийада, тирейман кабасиој оийада и одлајање комуналној оийада, или још сложеније да ли законски израз „иоираживање накнаде за исйоручену воду“ иодразумева сијавке хладна вода, накнада за коришћење водној добра и накнаду исйушйену воду? Који је рок засијарелосији за иоираживања уйрављања и одржавања зйраде који насйају ио Закону о сијановању и одржавању сијамбених зйрада? Шија је са иоираживањима накнаде за услугу иаркирања на јавним иаркиралицијиима и сл?

Поред ових недоумица у иракси се оићворило ишијање, да ли иоираживање услуге шелефона у исйиом року засијарева и ирема домаћинсијву и ако је услуга исйоручена иравним лицима? Наијред наведено, указује на иоићребу да се ириликом евенйуалне реформе облијационој ирава размисли и о иреформулацији члана 378 ЗОО. Од значаја је да будуће законодавно решење довољно широким изразима обухваии услуге које су акйуелне, али и иоираживања из оних услуга које данас можемо само наслушйиши на основу ироцеса убрзане дишйијалне ийрансформације ийривредних акйивносйи и грушйија у целини, на иримејр, иоираживања накнаде на коришћење вешйијачке инйелијенције и сл.

Кључне речи: *засијарелосиј. – иравна сијурносйи. – иринциј финалишйеија. – зашйишйа дужника. – услуге за иоићребе домаћинсија.*

1. УОПШТЕ О ЗАСТАРЕВАЊУ

1.1. *Panta rei*

Ако све тече и све се мења, ни субјективна права не могу бити изузетак.¹ Време је сматра правном чињеницом која чини да право услед дугог невршења слаби. Правни поредак тежи прилагођавању стварости. Дуготрајно фактично стање претвара се у правно.² Ово се оправдава тако што се основано може узети да онај ко не врши своје овлашћење дуже време и не жели да га има. Небрига о субјективном праву погађа титулара, на различите начине, у зависности од тога о ком праву је реч. Може се рећи да је привременост урођена особина трајбина. Једна страна временске субдимензије

---

¹ Застарелост постоји и у другим гранама права. Милан Шкулић, Застарелост кривичног гоњења – законско решење и нека спорна питања, Билтен Првог основног суда у Београду, број 1/2016, Београд, 2016., 118–144

² „Фактичко невршење се током времена претвори у правно невршење“. Лазар Марковић, *Грађанско иправо*, Прва књига, Општи део и стварно прав, Београд 1927, 275.

тражбина је доспелост, а друга застарелост.³ Доспелост се може упоредити са сазревањем плодова из природе који протеком времена постају подобни за употребу.⁴

Моменат „сазревања“ потраживања може бити унапред задат уговарањем датума доспелости, односно везивањем доспећа за неки будући догађај, или накнадно одређен, тако да потраживања доспева на захтев повериоца.

Застарелост је класични приватноправни институт који своје корене вуче из античких права.⁵ Тражбине начелно застаревају, али не све, нити су код свих тражбина које застаревају, правне последице застарелости једнообразне.

1.1. Тражбине, по правилу, застаревају

Тражбине су, у принципу, застариве. Притом, нема разлике да ли се ради о новчаним или неновчаним потраживањима. Ипак, није довољно да је потраживање настало. Да би застаревало мора да испуњава одређене претпоставке.

– Застаревају доспела потраживања. Дуг постоји и пре доспећа, али пре доспећа не застарева. Застаревање тече од оног момента када је поверилац судским путем могао да захтева испуњење.

– Застаревају само цивилна потраживања. Дакле само тражбине које су *ab initio* принудно наплативе из имовине дужника.⁶

1.2. Неке тражбине не застаревају, услед спољашњих узрока

Не застаревају потраживања у погледу којих постоји разлог за застој.⁷ За потраживања која настају и доспевају за време док траје застој, не може почети да тече рок застарелости све до престанка застоја.⁸ Одређене чињенице спречавају застаревање.⁹ тако да у таквим ситуацијама незастаревање

³ Ненад Тешић, *Продаја и њен пренос потраживања*, Београд 2012, 66.

⁴ Н. Тешић 2012, 66.

⁵ О историјским коренима овог института од римског права до европских кодификација приватног права вид.: Nina Zupanc, „Konstantinovičeva koncepcija uređenja zastarelosti: da li su ideje o uticaju vremena u pravu izdržale uticaj vremena na pravo?“ *Analī PFB /Poseban broj i čast profesora Mihaila Konstantinoviča /2022*, 325 – 326.

⁶ Према неким ауторима, природне облигације су „наплативе али нису утуживе“. Марија Караникић Мирић, *Облигационо њраво*, Београд 2024, 130.

⁷ *Contra non valentem agere non currit praescriptio* (C. J., 7, 35,4) *Ante Romae Latinske pravne izreke*, Zagreb 1982, 480.

⁸ Ако застаревање није могло почети да тече због неког законског узрока, оно почиње тећи кад тај узрок престане.ЗОО 384, ст. 1. Вид.: *Решење Врховној касационој суду Прев 258/2021*, од 03.06.2021. године, председник већа судија Бранко Станић

⁹ Закон о облигационим односима – ЗОО,Сл. гласник РС“, бр. 29/78,

39/85, 45/89 – одлука УСЈ и 57/89, „Сл. лист СРЈ“, бр. 31/93,

„Сл. лист СЦГ“, бр. 1/2003 – Уставна повеља и „Сл. гласник РС“, бр. 18/2020, чл. 381.

није последица неке унутрашње одлике инхеренте самој тражбини, већ спољашњих узрока који се у неким случајевима тичу личног статуса и блискости страна у облигационом односу, (на пример не застаревају потраживања између супружника и ванбрачних партнера, између родитеља и деце док траје родитељско право). У другом ситуацијама, потраживања не застаревају услед заузетости повериоца важнијим јавноправним ангажовањем (на пример, стоји застарелост потраживања лица на војној дужности за време рата, или радноправним ангажовањем (на пример, не застаревају потраживања лица запослених у туђем домаћинству према послодавцу), где би покушај принудне наплате довео повериоца у незгодну ситуацију услед губитка посла и дома.

Не застаревају ни она потраживања у погледу којих постоје „несавладиве препреке“ – објективне околности које онемогућавају повериоца да судски остварује своје право.

1.3. Неке тражбине не застаревају, услед специфичних одлика

Не застаревају ни потраживања из облигација које су иницијално натуралне.¹⁰ У овом случају незастаревање произилази из специфичне одлике изворно натуралних облигације које и не обавезују дужника у сфери правног промета већ морала. Ако потраживању од почетка недостаје правна санкција, она не може ни да отпадне.

Не застаревају оне тражбине код којих је законом прописана забрана застаревања, на пример, право на законско издржавање.¹¹

1.4. Неке тражбине могу да застаре, али без уобичајених последица у погледу немогућности принудног намирења

Посебну категорију тражбина из угла застарелости представљају: потраживања обезбеђена стварноправним обезбеђењем. Такве тражбине застаревају истим темпом као и друге, али упркос истека застарног рока, поверилац не губи могућност принудног намирења. Додуше уз одређена ограничења. Намирење је могуће само у погледу главног дуга, не и камате и то само из вредности обезбеђеног добра.¹²

---

¹⁰ Према извору настанка познате су две групе натуралних облигација: а) облигације настале на правном плану; б) натуралне облигације са моралним поретком... Јожеф Салма, *Облигационо право*, Нови Сад 2007, 174.

¹¹ ЗОО чл. 373, ст.2

¹² ЗОО чл. 368. „Хипотекарни поверилац може да се намири из вредности хипотековане непокретности и после застарелости обезбеђеног потраживања. У случају из става 1. овог члана, камата и друга повремена давања не могу се намирити из предмета хипотеке“.

2. ЗАШТО ТРАЖБИНЕ ЗАСТАРЕВАЈУ?

2.1. Институт застаревања подстиче повериоца да се стара о својим правима

Застаревање наводи повериоца да мисли о своме праву на време. Правни поредак му ставља до знања да право на принудно намирење не траје бесконачно, те да немарност и неблаговременост у погледу остваривања субјективних права нису препоручљиви. Тако посматрано правила о застарелости делују превентивно у правцу постизања извесности у правним односима и правном промету. Путем института застарелости, друштво фаворизује титуларе који се ревностно старају о својим правима, чиме се доприноси укупној стабилности правног промета.

2.2. Институт застаревања штити дужника

Велика је вероватноћи да тражбина која има свој основ у догађајима из далеке прошлости, или није ни настала или је већ угашена.¹³ Протеком времена документација често бива затурена, а сведоци догађаја недоступни. Структура запослених у компанијама је врло флуидна и након неколико година често не остане нико „из старог одељења“, коме су познате околности закључења и реализације неког уговора. Потенцијални сведоци, физичка лица све чешће мењају место пребивалишта. У екстремним ситуацијама, једна или обе стране у облигационом односу нису више међу живима, тако да би расправу о давнашњој тражбини водили наследници некадашњих страна у облигационом односу. Да би се избегла таква врста замршености, активира се институт застарелости који управо почива на идеји да је неправично дужнике излагати страху од изгубљене документације и забораву сведока. Ако је дужник протеком законом прописаног рока оснажен приговором застарелости, ублажен је ризик од двоструког плаћања и могућност да поверилац после дугогодишње пасивности оствари своје право на основу „накнадне памети“.

2.3. Институт застаревања је у општем интересу

Застарелост потраживања у Републици Србији је регулисана Законом о облигационим односима. Когентна природа норми у конкретном случају

Закон о хипотеци – ЗОХ „Сл. гласник РС“, бр. 115/2005, 60/2015, 63/2015 – одлука УС и 83/2015, чл. 26, ст.1. Опширније о мудрој повериоцу који је своје потраживање утврдио заложним правом тако да може да се намири из оптерећене ствари, као једној од погодности које повериоцу доноси стварноправно обезбеђења вид: Ненад Тешић, *Регистрована zaloга*, Београд 2007, 44.

¹³ Јаков Радишић, *Облигационо право* – општи део, Ниш 2017, 425.

упућује да застарни рокови нису само у приватном интересу, већ и у ширем јавном интересу.¹⁴ Овај институт није плод неке произвољности, већ једна врста друштвене нужности,¹⁵ „олакшава правни промет и правни ред“,¹⁶ умањујући вероватноћу да ће спорне ситуације из прошлости нарушити социјални и економски поредак. Институт застарелости се заснива на неколико једноставних идеја: идеји невршења права (незаинтересованости за своје право), и идеји ослобађајућег дејства, која се састоји у томе да се дужник ослобађа терета који се показао као непотребан, о чему сведочи пасиван однос повериоца према свом праву.¹⁷ Савремена друштва у правном промету цене предвиљивост. Ако је опасност од испливавања нерешених случајева након много година минимална учесници на правном промету могу планирати своје обавезе и права са довољном сигурношћу да се давнашњи захтеви неће протезати у недоглед.

2.4. Институт застаревања мири приватноправне и јавноправне интересе

Стране у правном односу желе да знају на чему су. „Неизвесност убија“. Застарелост има за циљ да успостави равнотежу између интереса повериоца да потражује испуњење и интереса дужника да након одређеног периода буде заштићен од принудног намирења. Повериоци су подстакнути да правремено траже испуњење својих права, док се дужницима предочава јасан временски оквир, након којег њихова обавеза постаје природна (принудно неостварива).¹⁸ Приватноправни интереси су овде у сагласју са јавним интересима. Друштво је заинтересовано за ефикасно правосуђе. Ако судови нису пребукирани расправама о давнашњим тражбинама, олакшава се приступ правди оним повериоцима чија су потраживања новијег датума. Друкчије казано, институт застарелости спречава претрпаност судова тужбама којима је „истекао рок“.

---

¹⁴ Miha Juhart у Miha Juhart, Damjan Možina, Barbara Novak, Ada Polajner – Pavčnik, Viktorija Žindaršič Skubić, *Uvod u civilno pravo*, Ljubljana 2016, 227.

¹⁵ Радомир Лукић, прерадили Јасминка Хасанбеговић и Марко Божић, *Увод у право*, Београд 2020, 232.

¹⁶ Л. Марковић, 278.

¹⁷ Соња Несторовић, *Застарелост и израживања накнаде за рад управника, инвестициони фонд и одржавање зграде*, <https://www.otvorenaratapravosudja.rs teme/ostalo/zastarelost-potrazivanja-naknade-za-rad-upravnika-zgrade-investicioni-fond-i-za-odrzavanje-zgrade>.

¹⁸ Цимерман (Zimmermann) наглашава да је код института застарелости важно правилно балансирање интереса поверилаца да захтевају наплату са потребом за коначношћу и сигурношћу у правним односима (енг. “balance finality (closing old cases) with justice (ensuring legitimate claims are heard”). Reinhard Zimmermann, *The Law of Obligations: Roman Foundations of the Civilian Tradition*, 1996, Oxford University Press, 73–76.

3. ФУНДАМЕНТАЛНИ ПРИНЦИПИ НА КОЈИМА ПОЧИВА ЗАСТАРЕВАЊЕ

3.1. Принцип правне сигурности

Начело правне сигурности налаже да се о судбини тражбине одлучи у разумном временском оквиру без непотребног развлачења. Ако би повериоцима било остављено неограничено време за остваривање тражбина, запатили би се несигурност и нестабилност у правном промету. Управо је правна сигурност кључна вредност која опредељује застарелост. У овом принципу се налази објашњење како застарни рок доприноси стабилности правног окружења. Тако конципирано, застаревање фаворизује коначаност спречавајући да се стари захтеви вуку у бесконачност.¹⁹ На тај начин, странама у облигационом односу отвара се простор да планирају и управљају својим правима и обавезама са довољном дозом сигурности.²⁰

3.2. Принцип правичности

Застарелост штити дужника од тога да доказује испуњење много година од настанка потраживања или да се изложи ризику двоструког плаћања. Како време пролази, докази могу бити изгубљени, сведоци могу бити недоступни, а сећања бледе. Све то отежава правично решавање спорова по давнашњим захтевима.²¹

3.3. Принцип заштите дужника

Истеком застарног рока дужник стиче право да одбије испуњење давнашње, од повериоца занемариване, тражбине.²² Универзално је прихваћено

¹⁹ Неки аутори истичу концепт коначности у правним односима (нем. *Konzept der Finalität in Rechtsverhältnissen als zentrales Prinzip des Privatrechts*) као централни принцип на коме почива приватно право. У овом контексту Бидлински пружа детаљну анализу улоге института застарелости (*Verjährung*) у постизању ове коначности, наглашавајући да се кроз застарелост обезбеђује да спорови не остају нерешени у недоглед, чиме се доприноси јасноћи и стабилности, како у личним, тако и у пословним односима. Franz Bydliniski, *System und Prinzipien des Privatrechts* Springer Verlag, 2017, 378-385.

²⁰ У коментару § 194 BGB који се односи на застаревање („*Verjährung*“) наглашава се да су кључни аспекти овог института правна сигурност („*Rechtssicherheit*“) и равнотежа између правде и коначности. Peter Bydliniski *Münchener Kommentar zum BGB* („*MünchKommBGB*“), 8. Auflage (2019, С.Н. Beck), Band 5, 10–55.

²¹ Бидлински важност ове заштите, представља као израз правичности, тако да дужник не би требало да буду у неповољном положају због прекомерног одуговлачења у правном процесу. Коначност правних односа обезбеђује да након одређеног периода све стране могу сматрати спорове затвореним. F. Bydliniski, 2017, 383.

²² Детаљније о заштити дужника „*Schutz des Schuldners*“ кроз застаревање видети одлуку швајцарског савезног суда BGE 136 V 73, Urteil des Schweizerischen Bundesgerichts vom 18. Januar 2010.

становиште да протеком одређеног времена дужник заслужује да не буду изложени дилеми: хоће ли и када бити позван на испуњење. Застарелост омогућава неопходну стабилност у његовом пословању и личном животу. Тиме се спречава да дужник буде у перманентној правној неизвесности и омогућава му се да планира своје финансије без страха од давнашњих тражбина. Застарелост штити дужника од евентуалне злоупотребе права од стране повериоца који би, чекајући дужи временски период, могао да искористи дужникову немоћ или незнање.

3.4. Принцип пропорционалности

Застаревање је важан правни инструмент, јер помаже у спречавању несигурности и омогућава правну стабилност. Међутим, мора се примењивати на начин који омогућава поштовање људских права. Европски суд за људска права (ЕСЉП) у први план истиче принцип пропорционалности када је у питању примена законских норми које утичу на људска права. Пропорционалност подразумева да примењена правна средства или мере не умањују право појединца на несразмеран начин у односу на циљеве које закон жели постићи. У овом контексту, то значи да се кроз институт застарелости може ограничити право на остваривање потраживања, али да ограничење не може бити несразмерно тако да доведе до неоправданог губитка имовине. У случајевима када застара представља препреку за остваривање имовинских права, судови би требали проверити да ли је примена тог рока у складу са основним правима и слободама. Застара не може бити апсолутна и аутоматска, јер би у супротном могла постати препрека за остваривање права на имовину и право на правичну накнаду. Према пракси овог Суда, правила о застаревању не могу бити превише строга и нефлексибилна нити примењена у ситуацијама које би представљале непропорционално ограничење права повериоца на заштиту имовине. Ако би норме о застаревању биле примењене на начин који несразмерно нарушава право повериоца на наплату дуга, то би представљало повреду члана 1 Протокола 1 ЕКЉП. На пример, ако би застарни рок био прекратак или сувише ригорозан, те би поверилац био онемогућен да заштити свој имовински интерес, то би могло представљати повреду његових права. Овај принцип је у контексту застарелости примењен у случају *Zarb Adami v. Malta*²³ У овом случају, ЕСЉП је разматрао да ли наступање застарелости потраживања може бити сматрано несразмерним ограничењем права на имовину. Зарб Адами, који је био новинар, суочавао се с губитком права на накнаду штете због клевете, након што је истекао законски рок за подношење тужбе. Суд је утврдио да потраживање накнаде

---

²³ ECtHR, *Zarb Adami v. Malta*, Application no. 17209/02, Judgment of 20. June 2006.

штете може бити сматрано имовином, према члану 1 Протокола 1 ЕКЉП. Примена принципа пропорционалности била је кључна у овом случају, јер је наступање застарелости отворило питање о томе да ли би таква правна препрека може довести до несразмерног губитка права на имовину, посебно јер би дужник (у овом случају суд) могао да се ослободи одговорности једноставним позивањем на застарелост. ЕСЉП је закључио да рокови застаре не могу несразмерно угрозити право појединца да наплати своје потраживање, јер би то било у супротности са правилима заштите имовине из ЕКЉП. Застара потраживања, која се заснива на законом прописаном временском року, не може аутоматски довести до губитка економског интереса ако би то било несразмерно у односу на право повериоца на заштиту имовине.²⁴

У сличним случајевима, ЕСЉП је понављао основни принцип да, иако застара има легитиман циљ да обезбеди правну сигурност, она не може бити примењена ако би довела до непропорционалног губитка права на имовину. Суд је истакао да законодавци морају пропорционално регулисати рокове застаре, узимајући у обзир специфичне околности сваког случаја.²⁵

3.5. Принцип незадирања у „суштину“ права на приступ суду

У члану 32. став 1. Устава Републике Србије²⁶ гарантује се право на правично суђење. Иако гаранција права на приступ суду није изричито прописана, ово начело је саставни део права на правично суђење којим се свакоме обезбеђује право да покрене судски поступак и право да сваки захтев који се односи на његова грађанска права и обавезе буде размотрен пред судом.²⁷ Наступање застарелости се може посматрати и из угла својеврсног ограничења права на приступ суду. У једном случају који се поводом уставне тужбе, нашао пред Уставним судом Републике Хрватске „суд је истакао да застаревање представља ограничење права на приступ суду, најважнијег јемства права на правично суђење без чијег остварења нема остварења ниједног другог јемства правичног суђења. Право на приступ суду не укључује само право да се поступак покрене, већ и право на „решавање“ спора од стране суда.²⁸ Неспорно је да право на приступ суду није и не може бити апсолутно. Оно је подвргнуто ограничењима будући да по самој својој природи захтева регулацију државе која у том погледу има извесну слободу процене.

²⁴ Ibidem.

²⁵ Уместо свих: ECtHR, *De Souza Ribeiro v. France*, Application no. 22689/07, Judgment of 13. December 2012.

²⁶ „Сл. гласник РС“, бр. 98/2006 и 115/2021.

²⁷ Уставни суд Републике Србије, *Одлука Уж-1866/2009* од 18.02.2010.

²⁸ Ustavni sud Republike Hrvatske, *Odluka U-III/3062/2019* од 3. studenog 2020. godine.

Та ограничења, међутим, неће бити спојива с правом на правично суђење ако не теже легитимном циљу, и ако не постоји разумна сразмера између употребљених средстава и легитимног циља коме се тежи. Законски застарни рокови имају неколико важних циљева, као што су осигурање правне извесности, заштита потенцијалних тужених од застарелих захтева, спречавање неправде која би могла настати ако се од судија тражи да одлучују о догађајима који су се догодили у далекој прошлости и/или на основу доказа који би могли бити непоуздани или непотпуни због протека времена.

Грађанскоправни институт застаревања је ограничење уставног и конвенцијског права на приступ суду, иако наступање застарелости, само по себи, не значи аутоматски да је дошло до повреде права на приступ суду. Штавише, у пракси ЕСЈП-а питање легитимности застаревања као могућег ограничења права на приступ суду по правилу се не доводи у питање... Проблематизује се само ако се оцени да је ограничење у околностима конкретног случаја неразумно, то јест да није успостављена (праведна) равнотежа између наметнутог ограничења и циља који се жели постићи. У том смислу ЕСЈП, узимајући у обзир специфичне околности конкретног случаја, преиспитује однос субординације субјективног застарног рока објективном року. Непропорционалним ограничењем сматра се уређење када је оштећеник био у немогућности да приступи суду јер је његов захтев за накнаду штете застарео истеклом објективног рока, а он је (због латентног стадија болести или из других оправданих разлога) за штету и њен обим сазнао накнадно.

Према уверењу Суда, сврха застаревања као института облигационог права је санкционисање небриге и немара повериоца за властите имовинске интересе (*iura vigilantibus*), које оправдава да дужник протеком времена истакне приговор застарелости као своје право да не изврши постојећу, доспелу и ужививу обавезу, јер је захтев за њено испуњење повериоцем пасивношћу застарео²⁹.

---

²⁹ Уставни суд Републике Хрватске оцењује да „подносиоци не само да нису могле, него нису нити морале знати за постојање обавезе адвоката према њима. То стога што је однос странке и адвоката однос у чијем је основу поверење. Странка треба адвоката баш због своје недовољне вичности праву, а баш због природе послова које адвокат обавља за странку овај мора моћи имати поверење у адвоката... Из тога даље произлази да странка није дужна сумњати у свог адвоката и проверавати му рад... Правилан приступ редовних судова омогућио би подносиоцима да очекују друкчије решавање њихове грађанске тужбе од одбијања тужбеног захтева због наступа застарелости. Могло би се закључити да је арбитражни начин на који су судови оцењивали застарне рокове у овом предмету повредио и саму бит права подносиоци приступу суду.“ *Ustavni sud, Odluka U-III/3062/2019 od 3. studenog 2020. godine*. Такво правно схватање усвојио је и Врховни суд Републике Хрватске.

4. ЗАНЕМАРИВАЊЕ ПРАВА ШКОДИ

4.1. Како наступање застарелости утиче на тражбину?

Ако дужник добровољно не испуни дуговано, поверилац може своје право утужити.³⁰ У одређеном броју случајева поверилац из њему знаних разлога бива немаран према своме овлашћењу,³¹ па таква облигација од цивилне постаје природна (принудно неостварива).³² Повериоцу који дуже време није настојао да намира своју тражбину ускраћује се право на тужбу.³³ Поверилац остаје без тужбе у материјалном смислу. Конкретније, „тужба у формалном смислу није искључена, али ће је суд одбити уколико по приговору дужника установи да је истекао рок у коме је поверилац могао остварити своје потраживање принудним путем“.³⁴ Укратко, застарелост је губљење захтева као могућности остварења права принудним путем.³⁵ Запуштено право не престаје,³⁶ већ бивша цивилна облигације услед занемаривања постаје непотпуна (несавршена).³⁷ Друкчије казано, потраживање се не гаси већ слаби. У погледу постојања поверичевог права и дужникове обавезе не мења се ништа, осим што држава због повериочеве продужене пасивности није више спремна да ангажује апарат принуде у циљу остварења потраживања мимо дужникове воље. Поједностављено, правни поредак сматра да није правично да се по протеклу одређеног времена потраживање остварује против дужникове воље. У ширем смислу, застарелост се може посматрати као ограничење принципа да се правне обавезе морају испуњавати. Повериоцу се шаље јасна порука: делуј благовремено или испаштај.

Ако прихватимо концепцију по којој тражбина има одређени квантитет (коликоћу) може се резоновати да се у погледу квантитета тражбине застарелошћу ништа не мења. На пример, дуг од 100.000,00 динара остаје дуг од

³⁰ Дијалектички процес остваривања потраживања као субјективног права развија се од апстрактности према све већој конкретности. Субјективно право – Захтев за остварење права – извршни наслов – принудно испуњење. Упоредити Borislav Perić, *Struktura prava*, Zagreb 1988, 89.

³¹ „За уређење застаривања од одлучујућег значаја није само ток одређеног времена већ је битна и чињеница да је у том времену поверилац остао пасиван по свом избору. То се дешава када је свестан свог захтева и лица дужника и истовремено га објективно ништа не омета у остваривању захтева“ N. Zupanc, 337.

³² Љубиша Милошевић, *Облигационо право*, Београд 1970, 231.

³³ Јаков Радишић, *Облигационо право* – општи део, Ниш 2017, 425.

³⁴ Богдан Лоза, *Облигационо право*, општи део Београд 2000, 89.

³⁵ Андрија Гамс са Љиљаном Ђуровић, *Увод у грађанско право*, Београд 1994, 188.

³⁶ Опстанак права се обично наводи као кључна разлика између застарелости и преклузије. Опшриније вид. Saša Nikšić, „Odnos zastare i prekluzije u obveznom pravu“, *Odabrane teme obligacionog prava. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu*, Beograd 2020, 297.

³⁷ Оливер Антић, *Облигационо право*, Београд 2012, 114.

100.000,00 динара и по наступању застарелости. С друге стране, ако говоримо о квалитету тражбине (каквоћи), протек законом прописаног времена утиче на слабљење тражбине. Ако је поверилац као ималац права био пасиван у остваривању легитимног интереса и дозволио да истекне застарни рок, онда и правни поредак губи интересовање да му кроз апарат принуде помогне у остварењу права. Тражбина незаинтересованог повериоца, као таква не престаје, већ само „остаје без зуба“.

Застарелосту се мења овлашћење повериоца као активне стране у облигационом односу. Он и даље потражује оно што је до тада потраживао, али без могућности да принудно оствари своје потраживање. Правна позиција повериоца квалитативно слаби.

На другој страни, дужник као пасивна страна у облигационом односу и даље дугује оно што је до тада дуговао, али наступањем застарелости стиче право да одбије испуњење. Правна позиција дужника квалитативно јача.

Застарело потраживање је и даље *in bonis habere*,³⁸ бестелесно добро у имовини повериоца и објекат одговорности (*Haftungsobjekt*) и то одговорности повериоца за његове дугове.³⁹ Застарела тражбина је уступива, с тим да њена вредност на тржишту опада пошто нема много заинтересованих да купе робу са иманентном маном – „тражбину без санкције“.

4.2. Ако дужник не истакне застарелост, неће нико други

Иако је застаревање уређено императивним нормама и несумњиво је и у јавном интересу, суд не пази на застарелост по службеној дужности. Суд нити јавни извршитељ нису овлашћени да дужника поуче или упозоре на застарелост. Дужник је тај који је дужан да се информише о застаревању и да се перемпторним приговором успротиви остварењу тражбине.⁴⁰ Отуда се право дужника да одбије испуњење може посматрати као његово преображајно право. Застарелосту главног права застаревају и споредна права као што је камата, с тим што би дужник у приговору морао и то да нагласи.⁴¹

4.3. Над просутим млеком не вреди плакати

Дужник слободно диспонира застарелосту на начин да је се може одрећи. С тим што је одрицање од застарелости могуће тек пошто она и насту-

---

³⁸ На пример, може њиме пребити дужничково потраживање ако није било застарело у часу када су се стекли услови за пребијање (ЗОО чл. 339). Вид. Ј. Радишић, 429

³⁹ Karl Larenz, *Lehrbuch des Schuldrechts*, Band I: Allgemeiner Teil, München, 1987, 571.

⁴⁰ „Обавезном лицу је остављено да се користи застарелосту ако хоће.“ Ј. Марковић, 277.

⁴¹ Приговор застарелости мора бити опредељен у смислу висине накнаде и временског периода доспелости обавезе за који се сматра да је потраживање застарело. Пресуда Управног суда У. 18678/19 од 2. 9. 2020.

пи. Дејство одрицања од застарелости имају и писмено признање застареле обавезе, давање залоге или ког другог обезбеђења за застарело потраживање.⁴² У оквиру приватне аутономије дужник може добровољно да плати и застарели дуг. Притом не мења ништа ако он за застарелост није знао.⁴³ Платио је оно што дугује и не може тражити поврат.⁴⁴

5. ОТВОРЕНА ПИТАЊА У ПОГЛЕДУ ЈЕДНОГОДИШЊЕГ РОКА

У српској литератури питање застарелости привлачило је пажњу аутора како из угла домаћег,⁴⁵ тако и упоредног права,⁴⁶ с тим да једногодишњи рок застарелости није у толикој мери био у фокусу научне анализе. Потенцијални аутори из области приватног права су ово питање вероватно држали за мање важно. Ово вероватно због вредности појединачних потраживања која застаревају у року од годину дана, а која је релативно мања у односу на друга потраживања у правном промету, на пример у односу појединачна-

⁴² ЗОО чл. 366.

⁴³ „Ако би обавезно лице испунило своју обавезу која је већ застарела не би се могло говорити о поклону“... Л. Марковић, 277.

⁴⁴ „Уплатом када је застарелост новчаног потраживања већ наступила, није прекинута застарелост, већ је реч о добровољном измирењу дела обавезе која представља природну облигацију. Првостепени суд је на основу напред наведеног чињеничног стања, закључио да је потраживање тужиоца застарело у смислу одредбе чл. 378. ст. 1. ЗОО, и да је приговор основан... тужени уплатом коју је извршио дана 28. 5. 2018. године у износу од 20.000,00 динара није прекинуо застарелост, јер је застарелост већ наступила (20. 3. 2018. године), већ је добровољно измирио део обавезе која представља природну облигацију.“ Виши суд налази да је овакав закључак првостепеног суда правилан, и да су јасни разлози због којих је првостепени суд нашао да је потраживање тужиоца застарело. Пресуда Вишег суда у Ваљеву, Гж. 548/20 од 11. 3. 2021.

⁴⁵ Арсен Чубински, *О засјарелости у грађанском праву*, Београд 1927; Јожеф Салма, „Почетак тока застарелости из деликтних потраживања“, *Гласник Адвокатске коморе Војводине*, вол. 70, 1-2/1998, 22-29; Драгор Хибер, „Промена повериоца или новација и застарелост“, *Анали Правног факултета у Београду*, вол. 61, 2/2013, 5-20; Марија Караникић-Мирић, „Застарелост потраживања накнаде штете проузроковане кривичним делом“, *Анали Правног факултета у Београду*, вол. 59, 1/2011, 178-204, Радмила, Куштримовић Ковачевић, „Застарелост и субјективно право“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, 1990, стр. 127-138, Драгиша Слијепчевић, „Правна природа и застарелост потраживања накнаде инфлаторне штете“, *Право и њивреда*, вол. 36, 5-8 /1998, 547-554.

⁴⁶ Thomas Meyer, „Changes regarding Limitations in the German Civile code“, *Анали Правног факултета у Београду*, 3-4/2003, 490-530, Réka Pusztahelyi, “The time limits for enforcing claims and exercising rights: Preclusive terms and periods of limitation in the light of the proposal of the new Hungarian civil code“, *Zbornik radova Правног факултета*, Нови Сад, вол. 46, 2/2012, 551-571. Ивана Симоновић, „Нове европске тенденције у праву о застарелости и одређивању рокова застарелости“, *Присјуйу правосуђу – инструменти за имплементацију европских стандарда у правни систем Републике Србије*, Тематски зборник радова, Правни факултет, Центар за публикације, Ниш 2007, 129-146.

потраживања између привредних субјеката. У савременом праву је ојачала идеја да смо сви ми потрошачи и као такви заинтересовани за једногодишњи застарни рок. Осим тога, у збиру комунална потраживања нису мала, нити је ово питање за свакодневни живот обичних грађана може оценити као безначајно.

На прву лопту може се рећи да једногодишњи рок застарелости посебан рок и као такав изузетак од општег правила, по коме ако нешто друго није прописано тражбине застаревају у року од 10 године. Како се тражбина огледа у чињењу, једногодишњи рок застарелости је објективни и тече од доспећа тражбине, тј. од првог дана када је поверилац могао да захтева испуњење.⁴⁷ Иако се норма ЗОО о једногодишњем року застарелости чини јасном и једноставном њена примена отвара читав низ питања. Које су околности битне за примену једногодишњег застарног рока? Да ли је пресудна услуга из које је потраживање настало, или су важна својства дужника и повериоца, тј. ко је онај ко дугује и ко је онај коме се дугује? Да ли у погледу потраживања која застаревају у року од годину дана према ЗОО постоји *numerus clausus* или се овај рок може применити и на сродна потраживања? Да ли је свеопшта дигитализација у области услуга на неки начин утицала на ширење круга потраживања која застаревају у једногодишњем року? Како у овом контексту сагледавати пакете услуга који подразумевају услугу кабловске телевизије, фиксног, мобилног телефона, интернета и сл? Да ли у пакетима услуга постоји једна услуга која је главна и друге које су споредне, тако да у погледу рокова застарелости споредна потраживања прате она која су главна, на пример, да ли услуга интернета у погледу застарелости прати услугу телефона или је обрнуто. Да ли искључење дужника са мреже утиче на застарелост и да ли поверилац може да условљава поновно повезивање на мрежу плаћањем застарелог дуга?

5.1. Ко су повериоци тражбина које застаревају за годину дана?

Поставља се питање да ли је за примену једногодишњег рока застарелости од значаја ко је поверилац, односно ко је пружио услугу из које је настало потраживање које подлеже застари у року од једне године?

У једном случају који се нашао пред Вишим судом у Ужицу, Суд се упустио у расправу о овом питању. „Када је тужилац као правно лице пружио услуге грејања тада на застарелост потраживања не утиче околност да ли је тужилац регистрован за пружање таквих услуга за потребе домаћинства. Из списка предмета произлази да се тужбом потражује накнада за пружање

---

⁴⁷ Дејан Пилиповић, „Почетак тока и трајање једногодишњег рока застарелости потраживања у облигационоправном и потрошачком контексту“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, Год. LXI, 95/2022, 161-183.

жање услуге грејања у спорном периоду, па је правилно примењена одредба члана 378. ЗОО-а, којом је предвиђена застарелост потраживања у трајању од једне године с обзиром на то да се ради о пруженој услузи за потребе домаћинства, а остало потраживање није застарело. Жалбом тужиоца се истиче да исти није регистрован за пружање услуге грејања у ком случају његово потраживање према туженом застарева у општем року застарелости за дуг од 10 година. Ови наводи жалбе су неосновани, јер рок застарелости од једне године је везан за врсту извршене услуге, а не за то да ли је давалац услуге регистрован за пружање услуге грејања или не⁴⁸.

5.2. Које услуге су извор таквих тражбина?

5.2.1. *Листа тражбина*

Према ЗОО, застаревају за једну годину:

1) потраживање накнаде за испоручену електричну и топлотну енергију, плин, воду, за димничарске услуге и за одржавање чистоће, кад је испорука односно услуга извршена за потребе домаћинства;

2) потраживање радио-станице и радио-телевизијске станице за употребу радио-пријемника и телевизијског пријемника;

3) потраживање поште, телеграфа и телефона за употребу телефона и поштанских преградака, као и друга њихова потраживања која се наплаћују у тромесечним или краћим роковима;

4) потраживање претплате на повремене публикације, рачунајући од истека времена за које је публикација наручена.⁴⁹

5.2.2. *Numerus clausus ili exempli causa*

Поставља се питање да ли је листа потраживања наведених у анализираној норми коначна или једногодишњи застарни рок може да се примени и у другим сличним ситуација на сродна потраживања. Неки аутори овај списак не сматрају затвореним, на пример, проф. Лоза када набраја потраживања која застаревају за годину дана, на крају употребљава скраћеницу „и др“⁵⁰, док проф. Мораит на крају истог набрајања користи израз „и слично“⁵¹. Насупрот овоме, Ј. Студин сматра да се тешко могу прихватити неки ставови праксе и теорије, а који су изузетак, да се једногодишњи рок застарелости може аналогијом применити на друге сличне испоруке, полазећи од тога да

⁴⁸ Пресуда Вишег суда у Ужицу, Гж. 701/14 од 7. 10. 2014.

⁴⁹ ЗОО чл. 378, ст.1

⁵⁰ Б. Лоза, 91.

⁵¹ Бранко Мораит, *Облигационо право*, Бања Лука 2010, 148.

су ове одредбе прецизне и да изузетке треба уско тумачити.⁵² Има и ставова о томе да у случају сумње да ли неко потраживање застарева у посебном застарном року, треба применити општи рок застарелости, јер су специјални застарни рокови изузетак од општег правила.⁵³

5.2.3. *Ширење круга изражбина*

У актуленој судској пракси је било примера ширења једногодишњег рока застарелости на потраживања за услуге интернета и кабловске телевизије. „Тужиочево потраживање на име пружених услуга од стране туженог у виду кабловске телевизије и интернета застарева за једну годину сходно чл. 378. ст. 3. ЗОО. Чињеница да одредба чл. 378. ст. 3. ЗОО таксативно не опредељује кабловску телевизију и интернет као врсту комуналних услуга, не значи да ово потраживање застарева за десет година како се то у жалби тужиоца указује јер се и накнада за услуге које су пружене обрачунавају и приказују у рачунима који се достављају једном месечно, па како је у конкретном случају крајњи корисник физичко лице, то има места примени једногодишњег рока застарелости, услед чега се жалба тужиоца одбија као неоснована, а првостепена пресуда којом је одбијен тужбени захтев тужиоца због застарелости потраживања је правилна и законита“.⁵⁴

5.2.4. *Дигитализација и пакети услуга*

Чини се да су судови прилично лако без детаљнијег образложења о тумачењу кроз које се дошло до исказаног резултата „уз малу помоћ удружења потрошача“,⁵⁵ прихватили тезу да је сигнал – сигнал без обзира како долази или одлази, путем кабла или бежично. Тако је савремена услуга кабловске телевизије коју врши оператор кабловске телевизије изједначене са услугом „радио телевизијске станице за употребу телевизијског пријемника“. Слично се поступило и са услугом за мобилне телефоне иако је у време доношења ЗОО постојао само фиксни телефон. Међутим, потраживање за испоруку услуге коришћења интернета ради употребе рачунара, самостално или у пакету са потраживањима за испоруку других услуга и продају роба (отпла-

---

⁵² Јосип Студин, Чл. 378. Једногодишњи рок застарелости. Коментар Закона о облигационим односима, (ур. Борислав Благојевић и Врлета Круљ). Београд 1980. (I, 854).

⁵³ Boris Vizner, *Komentar Zakona o obveznim (obligacionim) odnosima*. Zagreb 1978, 1317.

⁵⁴ Пресуда Основног суда у Чачку П 3112/16 од 11. 4. 2017. и решење Вишег суда у Чачку Гж 2384/17 од 28. 5. 2018.

⁵⁵ Дуговања за телекомуникационе услуге застаревају за годину дана, 07.02.2022, хттпс://www.каматица.цом/савет/дуговања-за-телекомуникационе-услуге-застаревају-за-годину-дана/65733.

та различитих уређаја на рате: паметног телефона, сата и сл.) чини се отвара веће дилеме.

У Републици Хрватској нижи судови потраживања услуга испоруке ТВ програма путем сателита (смарт картице сателитске опреме, Тотал ТВ и сл.) третирају као потраживања која застаревају у једногодишњем року, док за другостепене судове, то нису потраживања радио или ТВ станице, па се не може екстензивним тумачењем односно аналогijом проширити примена једногодишњег рока застарелости на ова потраживања која нису изричито наведена у законској норми.⁵⁶

Одвојено је питање враћања опреме, односно застаревања потраживања уговорне казне уговорене за случај невраћања опреме након раскида уговора којим је заснован претплатнички однос (кабловска телевизија и сл). Чини се да у том случају рок за застарелост никако не може бити годину дана, пошто је потраживање уговорне казне последица неновчане обавезе – невраћања опреме.⁵⁷

Сличне недоумице се појављују код „обједињене наплате комуналних услуга“, на пример, Инфостан у Београду, Информатика у Новом Саду и др. код којих се под законски израз „потраживање накнаде за одржавање чи-

---

⁵⁶ Presuda Županijskog suda u Zadru, br. 15 Gž-1092/18-2. od 17. 5. 2019. godine i presuda Županijskog suda u Velikoj Gorici, br. Gž-1185/17. od 25. 5. 2018. godine Наведено према: Дејан Пилиповић, „Ширење круга потраживања код једногодишњег рока застарелости“, Гласник Адвокатске коморе Војводине, 3/2021, 750.

⁵⁷ С тим у вези суд је у једном случају „утврдио да је код корисника монтиран модем по заснивању претплатничког односа, али да је уговор о пружању услуга раскинут због неизмирења обавеза од стране корисника. Опрема-модем који је инсталиран код туженог се у току вођења парнице и даље налази код туженог и према наводима туженог у више наврата је покушао да тужиоцу преда опрему али тужилац није прихватио. Наиме, одредбом чл. 10. Општих услова тужиоца је прописано да је корисник дужан да врати по престанку уговора опрему у исправном стању а уколико то није могуће да плати уговорну казну и то 4.000,00 динара по појединачном модему. Одредбом чл. 6. Општих услова је прописана противвредност дигиталног модема за случај немогућности враћања у износу од 8.000,00 динара. Тужени наводи да је могућ поврат опреме што је чињеница коју тужилац није оспорио, али је истакао да је опрема раскњижена, отписана. Код таквог стања ствари и применом указане одредбе Општих услова произилази да нема основа да се тужени обавезе на плаћање уговорне казне, јер се одиста не ради о ситуацији да је немогућ поврат опреме. Осим тога, тужени оспорава да је примио дигитални модем (чија је противвредност према Општим условима 8.000,00 динара) а из доказа које је тужилац презентовао суду не произилази да је код туженог као корисника услуге монтиран дигитални модем па и из тог разлога нема основа да тужени плати противвредност дигиталног модема. Првостепени суд надаље узима да је обавеза застарела у року из чл. 378. ст. 1. тач. 1. ЗОО-а и с тим у вези се основано указује у жалби да се уговорна казна не односи на новчане обавезе већ на неновчане обавезе због чега се не може узети да је застарелошћу дуга за потрошњу застарела акцесорна обавеза новчане казне, али се суштински основни закључак о непостојању основа за наплату противвредности опреме показује као правилан из свих напред наведених разлога“. Пресуда Вишег суда у Ваљеви, *Гж.* 882/20 од 21. 10. 2021.

стоће“ подводе: услуге канализације, сакупљање и транспорт комуналног отпада, третман кабастог отпада и одлагање комуналног отпада, док се под законски израз „потраживање накнаде за испоручену воду“ укључују ставке хладна вода, накнада за коришћење водног добра и накнаду испуштену воду?

Такве дилеме отварају Пандорину кутију правне несигурности указујући на јасну потребу модернизације односних норми.

5.3. Ко ме се испоручују предметне услуге?

5.3.1. Потраживања за услуге (из чл. 378, стп. 1, тп. 1) застарела у року од годину дана, само ако је испорука извршена домаћинству

Према становишту Апелационог суда у Новом Саду потраживање накнаде за испоручену електричну енергију за потребе домаћинства застарела у року од годину дана, а потраживање накнаде за испоручену електричну енергију за потребе предузетника у општем року од десет година. Суд истиче да „према чињеничном утврђењу, правни претходник туженог, па сада и тужени, електричну енергију коју му дистрибуира тужилац користио је на основу уговора за потребе домаћинства, тужилац није доказао да се он у евиденцији води као предузетник, односно да је испорука електричне енергије вршена за потребе предузетника, у ком случају би се применио општи рок застарелости из члана 371. Закона о облигационим односима. По оцени овога суда, на потраживање тужиоца се примењује једногодишњи рок застарелости из одредбе члана 378. став 1. тачка 1. ЗОО, јер се ради о потраживању накнаде за испоручену електричну енергију за потребе домаћинства, а не ради се о потраживању накнаде за испоручену електричну енергију за потребе предузетника, што је морао да доказује тужилац током поступка, без обзира што се домаћинство туженог бави производњом дувана, те нема места примени општег рока застарелости из члана 371. ЗОО који износи 10 година“.⁵⁸

У другом случају расправљало се о сличном правном питању. „Да околност обављања предузетничке делатности нема утицаја, тужени је предочи тужиоцу и пре насталог спора, а и у судском поступку је доказано. И то, сасвим поуздано, да у питању није дуг из предузетничке делатности јер гас није коришћен у објекту у ком се предузетничка делатност одвијала, већ је сва потрошња остварена искључиво у стамбеном делу непокретности, за потребе домаћинства... По предметном новчаном захтеву, тужилац се на расправи 16.07.2015. године изјаснио да тужи АА као физичко лице, а не предузетника. Имајући у виду ову страначку диспозицију у временском развоју поступка, те да је тужени основано истакао приговор застарелости

---

⁵⁸ Пресуда Апелационог суда у Новом Саду, Гж. 1426/17 од 10. 5. 2017.

за дуг домаћинства, правилно је другостепени суд одлучио када је тужбени захтев одбио⁵⁹.

Притом судска пракса уско тумачи стандард за потребе домаћинства. „Према стању у списима, тужилац топлана из Н.С. поднео је предлог за извршење по основу веродостојне исправе против туженог физичког лица и тражио трошкове неплаћене топлотне енергије испоручене за пословни простор туженог физичког лица, а како је током поступка истакнут приговор застарелости овог потраживања Виши суд у П. је нашао да потраживање тужилаца није застарело, односно да оваква потраживања застаревају у општем застарном року од 10 година. Ово зато што је краћи једногодишњи рок застарелости предвиђен само за комуналне услуге извршене за потребе домаћинства члан 378. ЗОО, а овде се ради о услузи извршеној у пословном простору. Пошто су странке правно и физичко лице, то нема услова ни за примену члана 374. ЗОО који предвиђа трогодишњи рок застарелости“⁶⁰

5.3.1.1. Једногодишњи застарни рок се не примењује ако је услуга испоручена предузетнику

У пракси српских судова се прави јасна разлика између услуга извршених за потребе домаћинства и истих таквих услуга испоручених за потребе обављања предузетничке делатности. „Одредбом чл. 378. ст. 1. ЗОО-а предвиђено је да потраживања накнаде за испоручену електричну и топлотну енергију ... и за одржавање чистоће, када је услуга извршена за потребе домаћинства, застаревају за једну годину, а како се у конкретном случају потраживање односи на локал, а не на домаћинство наведени члан се не може применити, те у овом случају потраживање застарева за десет година у складу са одредбом чл. 371. ЗОО-а, па се неосновано жалбом наводи да је наведено потраживање застарело.“⁶¹ Предмет тужбеног захтева представља потраживање цене пружених услуга испоруке електричне енергије... тужени није домаћинство коме су пружене услуге испоруке електричне енергије, те нема услова за примену једногодишњег рока застарелости из одредбе члана 378. Закона о облигационим односима, већ се у конкретном случају примењује општи десетогодишњи рок застарелости из члана 371. Закона о облигационим односима.⁶²

⁵⁹ Пресуда Врховног касационог суда Рев. 6024/2020 11.02.2022. година Београд, председник већа – судија, Весна Субић.

⁶⁰ Пресуда Вишег суда у Пожаревцу, 1 Гж. 1127/2013 (2009) од 22.1.2014. године. *Paragraf Lex*.

⁶¹ Пресуда Основног суда у Ужицу, П 1080/19 од 17. 9. 2020. и пресуда Вишег суда у Ужицу, Гж 1039/19 од 15. 7. 2020.

⁶² Пресуда Привредног суда у Пожаревцу, П. 1206/15 од 18. 2. 2016, потврђена Пресудом Привредног апелационог суда у Београду, Пж. 2263/16 од 18. 5. 2016.

Слично становиште заузима и Привредни апелациони суд. „Накнада за комуналне услуге није повремено давање које застарева у року од три године, већ потраживање чија се висина периодично обрачунава, па се примењује општи десетогодишњи рок застарелости. У конкретном случају тужени предузетник који обавља привредну делатност ради стицања добити, а са тужиоцем се не налази у уговорном односу по основу промета роба и услуга, те из тих разлога нема места примени трогодишњег рока застарелости из чл. 374. ЗОО“.⁶³

5.3.1.2. Једногодишњи застарни рок се не примењује ако је услуга испоручена правном лицу

Врховни касациони суд је у једном случају резонувао да „када се анализира врста услуге за коју тужилац потражује накнаду у конкретном случају по основу Уговора о коришћењу телекомуникационе услуге... и Уговора о велепродаји АДСЛ-а..., произилази да је тужени наведеним уговорима као провајдер изнајмио од тужиоца портове интернет сервиса, при чему тужени није крајњи корисник истих, већ као интернет провајдер пружа услуге крајњим корисницима – физичким и правним лицима на који начин стиче добит у пословању. Из наведеног следи да се не ради о телефонским и сличним услугама из цитираног члана 378. ЗОО, већ о велепродаји приступа брзом интернету и коришћењу капацитета тужиоца у том смислу који не представљају телефонске услуге, а на основу којих је тужени као правно лице вршио услуге приступа истим крајњим корисницима, од којих је наплаћивао накнаду. С обзиром на наведено јасно произилази да спорне фактурисане услуге управо представљају међусобна потраживања правних лица из уговора о промету робе и услуга, као и потраживања накнаде за издатке учињене у вези са тим уговорима, нарочито имајући у виду да тужени није крајњи корисник истих, па се у овом случају не може применити једногодишњи рок застарелости, већ рок застарелости од три године прописан чланом 374. ЗОО, а како је то правилно закључио првостепени суд“.⁶⁴

5.3.2. *Потраживања за услуге (из чл. 378, ст. 1, т. 2) застаревају у року од јодину дана без обзира да ли је испорука извршена домаћинству*

До закључка да је испорука домаћинству општи услов за примену једногодишњег рока застарелости у погледу неког потраживања могло би се доћи системским тумачењем, ширећи правило (из т. 1, става 1, чл. 378 ЗОО)

⁶³ Пресуда Привредног апелационог суда, Пж. 4142/2014 од 21.01.2016. године. *Paragraf Lex*.

⁶⁴ Пресуда Врховног касационог суда Прев 15/2016 03.11.2016. година.

на потраживања поменута у тачци 2 и тачци 3 истог члана. За ово становиште залаже се проф. Караникић Мирић која наводи да „за годину дана застаревају и потраживања накнаде за медијске, поштанске и телекомуникационе услуге које су *иружене физичком лицу за потребе домаћинстава*.“ С друге стране, судска пракса, је у овом погледу склонија ужем тумачењу.

Привредни апелациони суд на питање: Да ли рачуни на којима су фактурисане телекомуникационе услуге предузећа које на територији Републике Србије пружа телекомуникационе услуге претплатнику правном лицу застарева у року прописаним чланом 378. став 1. тачка 3. или на основу члана 374. ЗОО, а претплатнику предузетнику у року из члана 378. став 1. тачка 3. или у року из члана 371. Закона о облигационим односима? даје следећи одговор: „Постављено питање се односи на тужиоца који је предузеће које на територији Републике Србије пружа телекомуникационе услуге, дакле поред мобилне телефоније и услуге фиксне телефоније и интернета сагласно члану 4. став 1. тачка 7. и 10. Закона о електронским комуникацијама.⁶⁵ Чланом 378. став 1. тачка 3. ЗОО је прописан једногодишњи рок застарелости потраживања поште, телеграфа, телефона и поштанских преградака, као и друга њихова потраживања која се наплаћују у тромесечним или краћим роковима. Стога потраживање по рачунима којима су фактурисане телекомуникационе услуге застарева у року од једне године прописане чланом 378. став 1. тачка 3. ЗОО, без обзира да ли је корисник предузетник или правно лице, јер се ради о потраживањима која се наплаћују у тромесечним или краћим роковима.⁶⁶

Исти Суд у једном конкретном случају наглашава како је „првостепени суд је правилно закључио да наведена посебност из члана 378. став 1. тачка 1 ЗОО, која се тиче својства дужника, није прописана за остале врсте потраживања, таксативно набројане у члану 378. став 1. тач. 2), 3) и 4) ЗОО. „Одредбом члана 378. став 1. тачка 2 ЗОО једногодишњи рок застарелости прописан је да потраживања радио станице, радио ТВ станице за употребу радио пријемника и телевизијског пријемника застаревају за годину дана, у коју врсту потраживања спада и претплата ТВ пријемника коју тужилац потражује тужбом. Правилан је закључак првостепеног суда да је, из тог разлога, неоснован навод тужиоца да се ради о повременим потраживањима, те да треба применити рок застарелости од три године. Из наведених разлога неоснован је жалбени навод тужиоца да је обавеза плаћања РТВ претплате утврђена Законом о радиофузији, те наведени закон не третира обавезу плаћања ТВ претплате као обавезу плаћања комуналне услуге. Напред цитирани члан

⁶⁵ „Службени гласник РС“, бр. 44/10, 60/13 Одлука УС, 62/14 и 95/18 др. закон.

⁶⁶ Одговори на питања Привредних судова који су утврђени на седници Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаној 22-23. 11. 2022. и на седници Одељења за привредне преступе Привредног апелационог суда одржаној 24. 11. 2022.

378. ЗОО не односи се само на потраживања по основу вршења комуналних услуга, како тужилац у жалби неосновано наводи, већ су таксативно набројане врсте потраживања, те се, поред осталих, у тачки 2) јасно наводи и претплата ТВ пријемника, што је основ подношења тужбе у конкретном случају.⁶⁷

Чини се да у овом случају обзиром да је једногодишњи рок застарелости посебан у односу на општи застарни рок и у односу на застарни рок за повремена потраживања која доспевају годишње или у краћим одређеним размацама времена, према садашњем стању законодавства и судске праксе нема места екстензивном тумачењу у погледу услова „да је услуга извршена за потребе домаћинства“. Обзиром да правни поредак тежи једнаком поступању у чињенично сличним и правно идентичним ситуацијама, чини се да би *de lege ferenda* требало отклонити ову дилему на начин да потраживања за услуге испоруке: поште, пакета и хране, услуге интернета, медијске услуге и информационо – комуникационе услуге застаревају у року од годину дана и то само ако је услуга учињена потрошачу ради задовољења његових личних потреба и потреба домаћинства.

5.4. Важно је направити разлику да ли је основ потраживања испоручена услуга или неовлашћено коришћење?

Потраживање накнаде за неовлашћено коришћење електричне енергије застарева у општем застарном року (стицање без основа).⁶⁸ У једном случају који се нашао пред Привредним апелационим судом, суд наглашава да туженом није извршена услуга испоруке електричне енергије за потребе домаћинства, па нема места примени наведене одредбе ЗОО из чл. 378. став 1. тачка 1. Са друге стране правилан је закључак првостепеног суда да се у конкретном случају примењује рок застарелости потраживања прописан чл. 371. ЗОО, имајући у виду да неовлашћена потрошња електричне енергије представља

---

⁶⁷ Пресуда Привредног апелационог суда Пж. 482/2012 од 20.04.2012. У сличном случају који се нашао пред Вишим судом у Новом Саду, суд подвачи „да се рокови застарелости обавезе плаћања РТВ претплате рачунају сагласно одредбама члана 378. ЗОО. Одредбом члана 378. ЗОО,-а прописано је да за једну годину застарева потраживање радио-станице и радиотелевизијске станице за употребу радио-пријемника и телевизијског пријемника. Како је тужба (предлог за извршење) у овој правној ствари поднета 19. 12. 2011. године, правилан је закључак првостепеног суда да су сва потраживања тужиоца за период од 1. 11. 2005. године до 30. 11. 2010. године застарела, па жалбени наводи тужиоца који се односе на потраживања из наведеног периода нису од утицаја на законитост и правилност побијане пресуде. Сходно наведеном, без значаја је жалбени навод тужиоца да се РТВ претплата плаћа због остваривања општег интереса утврђеног Законом о радио-дифузији, те да се на наведену обавезу примењује општи рок застарелости од 10 година“ Пресуда Вишег суда у Новом Саду, број Гж. 288/14 од 13. 1. 2015.

⁶⁸ Закључци и ставови верификовани на сједници Грађанског одељења Врховног касационог суда Србије од 3. 3. 2015. године.

стицање без основа, те да за ову врсту потраживања није прописан посебан рок застарелости.⁶⁹

5.5. Пример судског креативизма

Ако се од ступања на снагу ЗОО може издвојити нека дилема око које су се понајвише ломила копља у вези примене чл. 378 ЗОО то је питање застарелог рока за услугу паркирања – потраживања из тзв. доплатних карти.⁷⁰ У Београду делатност наплате паркирања обавља јавно комунално предузеће „Паркинг сервис“ које издаје доплатне карте за возила која су прописно паркирана у зонском систему паркирања, уколико паркирање није плаћено или је возило паркирано у зони дуже од временског ограничења. Иста услуга се сада назива е–дневна карта, што значи да сте у случају ако не платите услугу паркирања или иницијално платите али не извршите доплату за следећи сат, мимо своје воље, дужни да платите услугу паркирања за читав дан иако можда немате потребу за целодневним паркирањем.

Према ставу Врховног касационог суда потраживања из доплатне карте застаревају у року од годину дана,⁷¹ у складу са чл. 378. *Закона о облигационим односима*, јер се управљање јавним паркиралиштима сматра комуналним услугама обзиром да је *Одлука о јавним паркиралиштима* која прописује овлашћење за наплату новчаног потраживања јавног комуналног предузећа по основу налога за плаћање доплатне карте, донета на основу *Закона о комуналним делатностима* који предвиђа ове услуге као комуналне делатности.

У образложења цитиране пресуде ВКС-а, суд наглашава „да из Закона о облигационим односима, јасно произилази да у комуналне услуге набројане у члану 378. став 1. тачка 1. ЗОО не спадају услуге везане за трошкове паркирања. Међутим, Закон о комуналним делатностима⁷² у члану 4. прописује да су комуналне делатности..., делатности производње и испоруке комуналних производа и пружање комуналних услуга, који су незаменљив услов живота и рада грађана и других субјеката на одређеном подручју и то: пречишћавање и дистрибуција воде; пречишћавање и одвођење атмосферских о отпадних вода; производња и снабдевање паром и топлим водом; превоз путника у градском саобраћају; одржавање чистоће у градовима и насељима

⁶⁹ Пресуда Привредног апелационог суда, 9 Пж 6196 од 19 24.09.2020., [privredni-apelacioni-sud-pzh-6196-2019.pdf](#).

⁷⁰ О мешовитој, природи доплатне карте вид.: Саша Бован, Правна природа доплатне карте за паркирање, *Правни живот* 10/2010, 415. Маја Глушчевић, Застарелост накнаде потраживања Паркинг сервиса – застарелост дуга по основу издатих доплатних карата за паркирање возила, Избор судске праксе: стручно-информативни часопис. Год. 23, 5/2015, 22-25.

⁷¹ Пресуда Врховног касационог суда Рев 430/2014 од 17. децембра 2014.

⁷² „Службени гласник РС“ број 16/997, 42/98.

у општини; уређење и одржавање паркова зелених и рекреационих површина; одржавање улица, путева и других јавних површина у градовима и другим насељима и јавна расвета; одржавање депонија; уређење и одржавање гробља и сахрањивање. Ставом 2. истог члана предвиђено је да скупштина општине може као комуналне делатности, одредити и друге делатности од локалног интереса и прописати услове и начин њиховог обављања (димничарске услуге, одржавање јавних ВЦ-а, одржавање јавних купатила, кафилерија, јавних простора за паркирање, одржавање пијаца и пружање услуга на њима, одржавање јавних бунара и чесми, као и друге делатности од локалног интереса).

Одлука о јавним паркиралиштима Скупштине града Београда донета је на основу члана 13. Закона о комуналним делатностима којом се овлашћују скупштине општина да пропишу услове и начин организовања послова у вршењу комуналних делатности и услове за коришћење комуналних производа, односно комуналних услуга.

Из чињенице да је одлука о Јавним паркиралиштима Града Београда донета на основу Закона о комуналним делатностима којим су као комуналне делатности предвиђене између осталог и делатности које се односе на јавне просторе за паркирање, несумњиво је да се ради о комуналним услугама и да се на њих има применити одредба члана 378. став 1. тачка 1. Закона о облигационим односима.⁷³ Према тој одредби, за једну годину застаревају потраживања која се односе на накнаде комуналних услуга када је испорука односно услуга извршена за потребе домаћинства“.⁷⁴

5.6. Изостанак екстензивности

У одређеном броју случајева судови нису потврдили тенденцију ширења круга тражбина на које се примењује чл. 378 ЗОО.

---

⁷³ Екстензивно тумачење у примена чл. 378. ст. 1. т. 1. ЗОО и на потраживања наплате доплатне карте за коришћење услуга превоза у градском јавном превозу прихваћено је и у ставу Заједничке седнице Врховног касационог суда и апелационих судова из 2017. године.

⁷⁴ „Када је туженик користио паркинг места на паркиралиштима у Београду, а износ од ... за спорни период није платио тужиоцу ЈКП за јавне гараже Београд, за застарелост тужиоцевог потраживања има се применити рок од једне године сходно чл. 378. ст. 1. ЗОО. Правилно је првостепени суд одлучио о истакнутом приговору недостатка пасивне легитимације на страни туженог, те су неосновани жалбени наводи туженог да је власник возила правно лице – адвокатска канцеларија, јер је и по оцени другостепеног суда правилно првостепени суд оценио да је туженик пасивно легитимисан у овом спору, јер за тврдње да је власник аутомобила адвокатска канцеларија а не он као физичко лице туженик није пружио доказе иако је терет доказивања на туженику сагласно чл. 231. ЗПП. Због наведеног жалба пуномоћника туженика је неоснована.“ Пресуда Основног суда у Ужицу П 928/18 од 20. 12. 2018. и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж. 1322/19 од 14. 5. 2019.

5.6.1. Закуп гробној месџа

У једном поступку се поставило питање застарелости потраживања везаних за закуп гробног места. Суд је резоновано на следећи начин, ... „није спорно да према Закону о комуналним делатностима давање у закуп гробног места и одржавање јесте комунална делатност. Да ли се конкретна делатност по основу које је настало потраживање (закуп и одржавање гробних места) може сматрати услугом извршеном за потребе домаћинства суд се није изјаснио. Из списка произилази да је фактурисање услуге вршено једном годишње па се основано наводима жалбе тужиоца указује на одредбе чл. 372. ст. 1. ЗОО-а којима је регулисано да потраживања повремених давања која доспевају годишње или у краћим размацима времена (повремена потраживања) застаревају за 3 године од доспелости сваког појединог давања. Истоветан рок застарелости је предвиђен одредбом чл. 375. ЗОО-а која регулише застаревање потраживања закупнине, било да се плаћа повремено било у једном укупном износу“.⁷⁵

5.6.2. Накнада за заштитију и унапређење живојне средине

Слично питање се отворило у другом случају, поводом накнада за заштиту и унапређење животне средине. Привредни апелациони суд је резоновано тако да је „првостепени суд на утврђено чињенично стање правилно применио материјално право..., када је усвојио тужбени захтев... Супротно жалбеним наводима, нема места примени одредбе чл. 378. ЗОО, која прописује једногодишњи рок застарелости, јер природа потраживања тужиоца указује да се исто не може подвести под потраживања наведена у том члану ЗОО. Примењују се одредбе чл. 114. Закона о пореском поступку и пореској администрацији, које прописују петогодишњи рок застарелости“.⁷⁶

5.6.3. Појраживања по основу одржавања и управљања зградом

Према Закону о становању и одржавању стамбених зграда, власници посебних делова зграде имају обавезу плаћања месечне накнаде на име трошкова управљања и одржавања зграде.⁷⁷ У литератури се, основано указује на „суштинску разлику између појма „одржавање чистоће“ из чл. 378, ст. 1. тач. 1. ЗОО и појма „одржавање зграде“ из чл. 3. ст. 1. тач. 23) Закона о становању и одржавању зграда, с обзиром на то да се послови одржавања зграде не односе на појединачно домаћинство и не укључују у себи само послове

⁷⁵ Пресуда Вишег суда у Ваљеву, Гж. 301/20 од 25. 2. 2021.

⁷⁶ Пресуда Привредног апелационог суда Пж. 1755/21 од 15. 12. 2022

⁷⁷ Трошкови управљања и одржавања зграде дефинисани су одредбама чл. 14. ст. 1, т. 4 Закона о становању и одржавању зграда.

одржавања чистоће, већ се односе на одржавање стамбене зграде као целине и обухватају све активности којима се обезбеђује очување функција и својстава зграде у складу са њеном наменом, а нарочито у циљу редовног коришћења и функционисања зграде, Исто тако, постоји значајна разлика између појма „одржавање чистоће“ из чл. 378. ст. 1. тач. 1. ЗОО и појма „инвестиционо одржавање“ из Закона о становању и одржавању зграда с обзиром на то да инвестиционо одржавање обухвата извођење грађевинско – занатских, односно других радова у зависности од врсте објекта у циљу побољшања услова коришћења зграде у току експлоатације. Додатно, послови одржавања зграде, затим накнада за инвестиционо одржавање стамбене зграде и накнада за управника зграде не представљају комуналне делатности у смислу Закона о комуналним делатностима⁷⁸, те се ни из тог разлога у конкретном случају на утужена потраживања, с обзиром на њихову природу, не може применити рок застарелости из одредбе чл. 378. ст. 1. тач. 1) ЗОО, односно не може се применити једногодишњи рок застарелости“⁷⁹

Према актуелном законодавству, потраживање трошкова одржавања заједничких делова зграде застарева као повремено потраживање, јер се ради о тражбини чији се износ унапред зна, али се не може подвести под правила о једногодишњем року застарелости због тога што није изречно поменуто у чл. 378. ЗОО.

5.7. Дејство споразума о вансудском поравнању

У погледу потраживања која застаревају у једногодишњем застарном року отворило се и питање дејства споразума о вансудском поравнању? Према налажењу суда „таквим поступањем тужени је признао тужиочево потраживање настало до дана закључења споразума. „Признање дуга није правни основ у облигационоправном смислу, већ начин регулисања односа између повериоца и дужника. Стога чињеница да је тужени признао дуг не мења правни основ тужиочевог потраживања, нити утиче на дужину рока застарелости тог потраживања. Тужиочево потраживање је и даље потраживање по основу извршених комуналних услуга и застарева у року прописаном чланом 378. ставом 1. тачком 1. ЗОО. Споразум о вансудском поравнању делује само на прекид рока застарелости у смислу чланова 366. и 392. ст. 1. и 2. ЗОО, јер се тужени закључивањем споразума одрекао застарелости за потраживања која су предмет уговора“⁸⁰

⁷⁸ „Сл. гласник РС“, бр. 88/2011, 104/2016 и 95/2018.

⁷⁹ Соња Несторовић, Застарелост потраживања накнаде за рад управника, инвестициони фонд и одржавање зграде, <https://www.otvorenavratapravosudja.rs/teme/ostalo/zastarelost-potrazivanja-naknade-za-rad-upravnika-zgrade-investicioni-fond-i-za-odrzavanje-zgrade>.

⁸⁰ Пресуда Врховног касационог суда Рев. 4479/21 од 28. 4. 2022.

Према становишту Апелационог суда у Крагујевцу „У ситуацији када је закључен споразум између примаоца и даваоца услуга о измирењу доспелог дуга, тим споразумом потрошач – прималац услуга се обавезује да плати и застарело потраживање, чиме се одриче приговора застарелости и застарелост почиње поново да тече од дана признања дуга сходно чл. 392. ст. 1, 2. и 6. ЗОО. У том случају треба ценити да ли је закључењем споразума о измирењу доспелог дуга настала нова обавеза у смислу чл. 348. ЗОО или не, односно да ли је закључењем споразума само промењен начин извршења обавезе и уговорени рокови у којима иста треба да се изврши. У случају кад није промењена природа обавезе рокови застарелости се рачунају према одредбама закона који се односе на ту врсту обавезе, па би у конкретној правној ситуацији, ако је закључен споразум између потрошача и даваоца услуге којим је регулисан само начин исплате дуга, применио би се рок застарелости из чл. 378. ст. 1. ЗОО, имајући у виду одредбе чл. 392. ст. 6. ЗОО. Ако се ради о преносу, сходно чл. 393. ЗОО, ново потраживање застарела за време које је одређено за његову застарелост“.⁸¹

5.8. Да ли су потраживања која застаревају у једногодишњем року уступива?

Закон о заштити корисника финансијских услуга прописује забрану преноса потраживања према корисницима на било кога осим на банку.⁸² У погледу потраживања из чл. 378 такво ограничење не постоји, па су уобичајна и прекогранична уступања. На пример, „Паркинг сервис“ уступа компанијама из Републике Српске неплаћене накнаде за паркирање корисника који нису платити услугу паркирања у Београду а имају пребивалиште у Републици Српској. Неспорно је да потраживање задржава своју иницијалну правну природу без обира на уступање, тако да се застарни рок не мења. Дилема је, како се такав пренос тражбине одвија без сагласности потрошача, обзиром да се на тај начин уступају и лични подаци?⁸³

⁸¹ Одговори на питања нижестепених судова, усвојени на заједничкој седници Грађанског одељења и Одељења за радне спорове Апелационог суда у Крагујевцу одржаној 20. 2. 2015. Ако између закључења Споразума о регулисању дуга за електричну енергију и подношења предлога за извршење на основу веродостојне исправе није протекло више од годину дана, потраживање накнаде за испоручену електричну енергију није застарело. Пресуда Апелационог суда у Београду Гж. 3470/23 од 24. 7. 2024.

⁸² Закон о заштити корисника финансијских услуга „Сл. гласник РС“, бр. 36/2011 и 139/2014, чл. 39, ст. 2.

⁸³ Према ЗЗП била би потребна изречна сагласност. Као једна од уговорних одредбе за које се претпоставља да су неправичне ако се не докаже другачије су одредбе чији је предмет или последица: давање овлашћења трговцу да пренесе своје уговорне обавезе на треће

Сходно актуелном закону, предмет факторинга не може бити потраживање настало по основу продаје робе или пружања услуга за личне, породичне или потребе домаћинства.⁸⁴

Другим речима, недоспела потраживања која су предмет факторинга према потрошачу не могу да се уступају, док у погледу доспелих потраживања нема законских препрека.

Чини се да би у будућности, имајући у виду принцип јединства правног поретка и потребу једнаког поступања у сличним чињеничним и истоветним правним ситуацијама, на сличан начин како је то учињено са потраживањима према корисницима финансијских услуга требало је ограничити могућност уступања доспелих потраживања према потрошачима којима су пружене комуналне услуге. Потрошачи ове услуге користе ради задовољења основних потреба и не очекују да им се уместо иницијалног повериоца од кога су прибавили комуналну услугу појави „агенција за принудну наплату.“

5.9. Правни значај продужења испоруке и њеног прекида

Према ЗОО, застаревање потраживања у погледу којих важи једногодишњи рок застарелости тече иако су испоруке или услуге продужене.⁸⁵ Такво правило додатно штити дужника, али су за правни положај и егзистенцију потрошача далеко важније норме које регулишу поступање трговца у случају прекида испоруке. Трговцу је забрањено да, у случају искључења потрошача са дистрибутивне мреже, односно обуставе пружања услуга од општег економског интереса, условљава поновно укључење, односно наставак пружања услуге плаћањем дугова потрошача који су застарели у смислу закона којим се уређују облигациони односи.⁸⁶ Чини се да је у пракси за потрошача ово борба са ветрењачама. Потрошач који је у савременим условима не може да живи без струје лако може да се суочи са тврдњом трговца да предметни дуг није застарео. На пример, јер је поверилац на неки начин прекинуо застару и да ће поново добити прикључак када измири целокупно дуговање. Да ли је неко потраживање застарело може да одлучи само суд, а потрошачева ситуација без струје није таква да трпи одлагање.

лице без сагласности потрошача; Закон о заштити потрошача „Сл. гласник РС“, бр. 88/2021, чл. 44, ст. 1, т. 9.

⁸⁴ Закон о факторингу „Сл. гласник РС“, бр. 62/2013 и 30/2018, чл. 4.

⁸⁵ ЗОО чл. 378, ст. 2.

⁸⁶ Закон о заштити потрошача чл. 85, ст. 8. Са сличном аргументациом трговац не би смео да потрошачу чији је дуг застарео ускратити право на промену пружаоца услуге. ЗЗП чл. 89.

5.10. Да ли би *de lege ferenda* имало смисла увести правило о апсолутном року застарелости за тражбине које застаревају у року од годину дана?

Према ЗОО, после прекида застаревање почиње тећи изнова, а време које је протекло пре прекида не рачуна се у законом одређени рок за застарелост. Кад је прекид застаревања настао подизањем тужбе или позивањем у заштиту, или истицањем пребијања потраживања у спору, односно пријављивањем потраживања у неком другом поступку, застаревање почиње тећи изнова од дана кад је спор окончан или свршен на неки други начин. Када је до прекид застаревања дошло пријавом потраживања у стечајном поступку, застаревање почиње тећи изнова од дана окончања овог поступка. Исто важи и кад је прекид застаревања настао захтевом принудног извршења или обезбеђења.⁸⁷ У савременим околностима таква правила су условила да нека потраживања јавнокомоналних предузећа једноставно не могу да застаре, иако су предлози за извршење по којима се није поступало, поднети суду пре десетак и више година. Сличне нелогичности које доводе у питање смисао института застарелости дешавале су се и у региону. Један број аутора указује да таква законска решења омогућавају да дуг никада не застари, а да камата тече. Имајући то у виду, они предлажу увођење апсолутног објективног рока застарелости који би допринео правној сигурности и олакшао позицију дужника која је према садашњим прописима крајње неповољна.⁸⁸ Приликом оцене овог предлога чини се треба узети у обзир правило из Нацрта заједничког референтног оквира за европско приватно право да застаревање не тече док траје судски поступак.⁸⁹ Чини се да је незастаревање док траје поступак усмерен на наплату универзално прихваћено правило. Ако би се ипак прописивала апсолутна застара и поред тога што је поступак наплате у току, онда би она имала највише смисла управо код тражбина са једногодишњим роком застарелости када је услуга извршена домаћинству.

5.11. *Quo vadis?*

Предложени Грађански законик Републике Србије предвиђа допуну одредбе о једногодишњем року застарелости⁹⁰ и то у погледу потраживања

⁸⁷ ЗОО чл. 392, ст. 3, 4, 5.

⁸⁸ Долази до парадокса: да застарева кривично гоњење, док дуг никада не може да застари. Ристов Ангел, Коцевски Марјан, „О (не)застарелости дуга: парадокс у македонском праву“, *Harmonius* 2018, 260.

⁸⁹ (енг. „Suspension in case of judicial and other proceedings (1) The running of the period of prescription is suspended from the time when judicial proceedings to assert the right are begun. (2) Suspension lasts until a decision has been made which has the effect of *res judicata*, or until the case has been otherwise disposed of”)... DCFR III. – 7:302.

⁹⁰ Код потраживања из тачке 1. која су била позната и у чл. 378. ст. 1. т. 1 ЗОО, Комисија одредницу „кад је испорука односно услуга извршена за потребе домаћинства“ смешта у

издаваоца паркинг простора.⁹¹ У алтернативи за овај члан Комисија сугерише додавање и потраживања за услуге обезбеђења приступа интернету и електронским комуникацијама⁹² и потраживања управника или лица које обавља функцију управљања у вишестамбеним зградама (у етажној својини) за услуге управљања и друга⁹³ потраживања која се плаћају тромесечно или у краћим роковима.⁹⁴

У овом контексту, словеначко право предвиђа да за годину дана застаревају потраживања: за услуге приступа интернету, за пружање услуга употребе електронске поште и електронских поштанских сандучића, за услуге одржавања веб-страница и услуге у вези са приступом кабловским и сателитским радио и телевизијским програмима, који се плаћају тромесечно или у краћим роковима, за потраживања управника вишестамбених зграда за услуге управљања и друга њихова потраживања која се плаћају у року од три месеца или у краћим роковима.⁹⁵

Чини се да су писци Нацрта СГЗ, имајући у виду и алтернативе, у одређеној мери узели у обзир развој нових комуналних услуга и услуга које произилазе из свеопште дигитализације друштва, али да су неке услуге које представљају свакодневницу савременог човека остале сасвим неуређене.

6. УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

6.1. Шта мењати и зашто?

ЕСЈП је кроз више пресуда указао на потребу да норме о застаревању буду усклађене са основним људским правима. Резонује се да застарелост

заграду чиме се према неким ауторима ствара утисак да се размишља да ли исту оставити или брисати. Д. Пилиповић. 742. Према нашем уверењу додате заграде немају такав значај. Ради се само о нешто другачијој језичкој редакцији истог текста без намере да се изложи нека алтернатива које је Комисија у овом и другим члановима предлога радног текста законика јасно назначавала.

⁹¹ Грађански законик Републике Србије, Радни текст припремљен за јавну расправу са алтернативним предлозима, Влада Републике Србије, Комисија за израду грађанског законика, Београд, 29. маја 2015. године – НСГЗ, чл. 583. ст. 1. т. 2.

⁹² НСГЗ чл. 583. ст. 1. т. 5.

⁹³ Чини се да би ова фраза требало да гласи друга „њихова“ потраживања (у смислу друга потраживања управника).

⁹⁴ НСГЗ чл. 583. ст. 1. т. 6. Црногорски Закон уводи двогодишњи рок за застаревање уместо једногодишњег рока из изворног ЗОО, ширећи притом круг потраживања која застаревају у року од две године и на потраживања власника посебних делова стамбених зграда за услуге управљања и друга њихова потраживања која се плаћају у тромесечним или краћим роковима. Закон о облигационим односима Црне Горе чл. 388. ст. 1, т. 5, Службени лист Црне Горе, бр. 47/2008, 4/11. и 22/17.

⁹⁵ Чл. 355. ст. 1. у т. 5. и 6. Obligacijskog zakonika – OZ, Uradni list Republike Slovenije, št. 97/07. – uradno prečiščeno besedilo in 64/16. – odl. US.

може бити оправдана, али да њена примена мора бити пропорционална. Суд је препознао потраживање као имовину која ужива заштиту у складу са чл. 1 Протокола 1 ЕКЉП, тако да се правила о застаревању не могу примењивати на начин који би несразмерно ограничио повериоца у остваривању имовинских права. Чини се да је за примену правила о застарелости у српској правној пракси у будућности важно правилно разумети управо концепте развијене од стране ЕСЉП: принцип пропорционалности – по коме се неће применити правила о застарелости ако то доводи до непропорционалног губитка имаовинског права и принцип незадирања у суштину права на приступ суду, али пошто право на приступ суду не подразумева само право да се поступак покрене, већ и право на „решавање“ спора од стране суда. Сходно овим принципима, застарелост не може бити примењена на начин који би доводио до неоправданог губитка имовине или негирања приступа правди.

Установа застарелости потраживања почива на неколико основних принципа. У првном плану је принцип правне сигурности који фаворизује коначност у правним односима. Странке у правном односу желе да знају на чему су, као што правни промет тежи стабилности. Норма о једногодишњем застарном року из ЗОО је била тако конципирана, али је временом услед брзог развоја нових услуга постала извор противречних тумачења у судској пракси и као таква неприкладна за остваривање свог основног циља.⁹⁶

Актуелно стање законодавства у овом погледу отвара читав низ питања на које није сасвим једноставно дати одговоре.⁹⁷ Када говоримо о једногодишњем року застарелости сматрамо да би *de lege ferenda* овом питању требало приступити на начин да у посебном року од годину дана застаревају само потраживања из услуга извршених потрошачу за његове личне потребе, односно потребе његовог домаћинства.

Правни односи не могу остати трајно отворени. Повериоцима се сугерише да поступају у складу са принципом „или потражуј на време или сасвим

⁹⁶ У погледу одређених потраживања ни правна теорија није начисто који рок примени. Када је реч о потраживањима на име пружених комуналних услуга које нису експлицитно наведене у чл. 378. ЗОО, сигурније је применити правила о неком другом специјалном року застарелости уколико је то могуће, а уколико није, правило о општем застарном року. Д. Пилиповић, 748

⁹⁷ Према М. Радовићу бројне дилеме поводом обрачуна и наплате потраживања по основу испоручене електричне и топлотне енергије узроковане су специфичним тумачењем правне природе ових потраживања. „Када корисник испоручене електричне и топлотне енергије пада у доцњу са извршењем своје обавезе? У ком моменту се сматра да је корисник ових облика енергије уредно позван од испоручиоца да изврши своју обавезу плаћања дуга за извршену испоруку? Који је период неопходан ради наступања застарелости тражења затезне камате обрачунате на главницу потраживања по основу испоручене електричне и топлотне енергије?“ Марко Радовић, „Потраживања на основу испоручене електричне и топлотне енергије“, 4–6/2015, 521. О још неким специфичности потраживања за испоруку електричне енергије вид. Ненад Тешић, О „изузетности“ дуга за струју, *Harmonius* 2016, 293-319.

заборави“⁴. Дужницима је неопходно пружити заштита од неограничене одговорности. Без застарног рока стране би биле изложене непријатним изменама. Било би нефер према дужнику да се суочи са парницама заснованим на старим дуговима, када му је теже пронаћи сведоке и папире којима би могао доказати да је испунио обавезу.

Једногодишњи застарни рок је најкраћи од свих посебних рокова. Ако је водећи принцип који опредељују застаривање: правна сигурност, правичност и заштита дужника, онда је најкраћи рок застарелости најприменивији у односу на оне дужника којима је заштита најпотребнија. Потрошачи имају сразмерно мање складишног простора и других ресурса да чувају доказа о уплати. Знање и пословно искуство су код ове категорије дужника објективно најмањи. Платежна моћ потрошача је обично таква да би гомилање дугова који застаривају у дужим роковима могло да их уведе у дужничку спиралу и стање презадужености.⁹⁸ Ако правни поредак сматра да није правично захтевати од дужника да се суочава са ризиком пресуђивања на основу изблелих доказа и заборавних сведока, такав ризик је највећи за потрошаче и чланове њиховог домаћинства.

Потреба домаћинства за правном сигурношћу је веће него код компанија.⁹⁹ Заштита слабије стране у приватном праву налаже да се управо код потрошача најкраће траје могућност суочавања са давнашњим захтевима који „искачу из ормара“. Услуге из којих настају предметна потраживања нису ствар луксуза, већ нужде и задовољења егзистенцијалних потреба за потрошача и његово домаћинство. Ризик прекомерне задужености је највећи код потрошача, тако да ослобађајуће дејство застарелости њима највише значи. Примерено је онда да код таквих дужника право да одбију испуњење, од повериоца занемариваног захтева, настаје у најкраћем року.

6.2. У ком законодавном акту?

Правни партикуларизам који подразумева распршеност норми о истом институту у различитим законима не доприноси правној сигурности, па самим тим није примерен ни за институт застарелости у чијој сржи се налази принцип правне сигурности. Друкчије казано, било би теоријски кон-

---

⁹⁸ Опширније о стању презадужености у које често упада савремени дужник, изложен примамљивим кредитним понудама (без одласка у банку) и различитим могућностима безконтактног плаћања вид. Ненад Тешић, *Право заштите хипотекарног потрошача – Правна трилогија*, Књига прва: Појам хипотекарног потрошача, Београд 2022, 5-16.

⁹⁹ Заштита дужника од доказивања старих исплата важнија је код потрошача, пошто је у односу на правна лица законом прописана обавеза чувања докуменатације, на пример, код исправа на основу којих се уносе подаци у пословне књиге рок је 5 година. Чување рачуноводствених исправа, пословних књига и финансијских извештаја уређено је чланом 28. Закона о рачуноводству „Сл. гласник РС“, бр. 73/2019.

зистентно да се правила о застаривању различитих потраживања налазе у једном законодавном тексту.

Закон о комуналним деланостима није прикладно место за прописивање застаривних рокова, па макар се радило о комуналним услугама. Најбоље би било застаривање свеобухватно уредити Законом о облигационим односима, али се овај закон, пре свега због својих унутрашњих квалитета показао као врло отпоран на корекције. Чини се да би до сазревања услова за одређену модернизацију ЗОО, Закон о заштити потрошача представљао погодан законодавни оквир у који би се могле унети одредбе о застарелости потраживања према потрошачима – тако да потраживања у односу на потрошаче, по правилу, застаривају у року од годину дана (уз одређене изузетке).¹⁰⁰ Будући систем застаривања потраживања према потрошачима морао би пре свега водити рачуна о правилима о једногодишњем року застарелости из ЗОО која су већ позната правничкој струци у Републици Србији и добро просејана кроз судску праксу.

Ипак могуће су одговарајуће допуне и корекције, на пример било би целисходно после речи „одржавања чистоће“ из тачке 1 предметног члана додати фразу и друге комуналне услуге. Овај израз би обухватао и потраживања издаваоца паркинга простора,¹⁰¹ али и бројне друге комуналне услуге потрошачима, на пример, управљање комуналним отпадом и сл.

Потраживања из тачке 2 истог члана, која су више део историје, као што су услуге телеграфа и поштанских преградака чини се није потребно помињати у ЗЗП, већ искористити неку ширу формулацију која би обухватала услуге: фиксне и мобилне телефоније, како кабловску тако и сателитску телевизију, на пример да у једногодишњем року застаривају и: потраживања за услуге испоруке поште, пакета и хране, потраживања за услуге интернета, медијске услуге и услуге из области информационо комуникационе технологије.

Сматрамо да убрзана дигитализација друштва налаже прилагодљиву формулацију ове норме, како се не би за годину две опет питали у ком року застаривају потраживања за услугу коришћења вештачке интелигенције, услугу сервиса е–управе или е–здравственог картона, односно чувања наших података на неком државном серверу и сл.

---

¹⁰⁰ Можда би на неки начин могли заштити повериоци у ситуацији када је дужник непознат. Није ретка ситуација у пракси да се бројило води на умрло лице, а да наследници не покрећу оставински поступак. У таквим ситуацијама када је имаоца бројила умрло лице требало би омогућити повериоцима да „потраживање у односу на бројило“ принудно остваре у односу на наследнике у року од годину дана од сазнања за новог имаоца бројила.

¹⁰¹ Чини се да овим потраживањима није место у т. 2 ст.1 чл. 583 Нацрта СГЗ са потраживањима телевизијских станица, већ тачци 1 са осталим комуналним услугама као што су димничарске услуге и одржавање чистоће.

У сваком случају, будуће норме у овом погледу морају у први план ставити равнотежу између интереса поверилаца који се огледа у њиховом праву на судску заштиту и интерес дужника за ефикасном одбраном од давнашњих захтева, који се истовремено подудара и са јавноправним интересом за правном сигурношћу, стабилношћу и финализацијом правних односа. Рок од годину дана за застаревање потграживања према потрошачима је рационалан временски оквир за остварење тражбина на захтев повериоца. Ако је један од циљева застаревања предвидљивост друштвених и економских односа, онда је стабилност најпотребнија потрошачима који услуге прибављају за личне потребе и потребе домаћинства. Непримерено је да се потрошачи суочавају са тужбама заснованим на догађајима који су се одиграли пре више од годину дана, када им био знатно отежан приступ сведоцима и доказима. Циљ таквог правила је равномерана заштита поверилаца и дужника, тако да тужиоци не буду неправично спречени у остварењу својих права, али ни да се дужници не суочавају са захтевима који су престари да би били правично раправљени.

ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ

Литература

- Антић Оливер, *Облигационо право*, Београд 2012
- Bydlinski Franz, *System und Prinzipien des Privatrechts* Springer Verlag, 2017
- Бован Саша, „Правна природа доплатне карте за паркирање“, *Правни животи*, 10 /2010, 405-420
- Vizner Boris, *Komentar Zakona o obveznim (obligacionim) odnosima*. Zagreb 1978
- Водинелић, Владимир, *Грађанско право, Увод у грађанско право и општи део грађанског права*. Београд 2012
- Гамс Андрија са Ђуровић, Љиљаном, *Увод у грађанско право*, Београд 1994
- Глушчевић Маја, „Застарелост накнаде потраживања Паркинг сервиса – застарелост дуга по основу издатих доплатних карата за паркирање возила“, *Избор сууске праксе : стручно-информативни часопис*, Год. 23, 5/2015, 22-25
- Juhart Miha, Damjan Možina, Barbara Novak, Ada Polajner – Pavčnik, Viktorija Žindaršič Skubić, *Uvod u civilno pravo*, Ljubljana 2016
- Larenz Karl, *Lehrbuch des Schuldrechts*, Band I: Allgemeiner Teil, München 1987
- Лоза Богдан, *Облигационо право, ошћии гео* Београд 2000
- Лукић Радомир, прерадили Јасминка Хасанбеговић и Марко Божић, *Увод у право*, Београд 2020
- Караникић Мирић Марија, „Застарелост потраживања накнаде штете проузроковане кривичним делом“ *Анали Правног факултета у Београду*, вол. 59, 1/2011, 178-204

- Караникић Мирић Марија, *Облигационо право*, Београд 2024
- Куштримовић Ковачевић, Радмила, „Застарелост и субјективно право“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, 30/1990, 127-138
- Pusztahelyi Réka, „The time limits for enforcing claims and exercising rights: Preclusive terms and periods of limitation in the light of the proposal of the new Hungarian civil code“
- Зборник радова Правног факултета, Нови Сад, вол. 46, 2/2012, 551-571
- Perić Borislav, *Struktura prava*, Zagreb 1988
- Радишић Јаков, *Облигационо право – општи део*, Ниш 2017
- Радовић Марко, *Потраживања на основу испоручене електричне и топлотне енергије*, 4–6/2015, 519 – 541
- Romac Ante, *Latinske pravne izreke*, Zagreb 1982
- Марковић Лазар, *Грађанско право, Прва књига, Општи део и стварно право*, Београд 1927
- Милошевић, Љубиша, *Облигационо право*, Београд 1970
- Münchener Kommentar zum BGB (MünchKommBGB), 8. Auflage (С.Н. Beck), (Peter Bydlinski) Band 5, 2019
- Мораит Бранко, *Облигационо право*, Бања Лука 2010
- Несторовић Соња, *Застарелост потраживања накнаде за рад управника, инвестициони фонд и одржавање зграде*, <https://www.otvorenavratapravosudja.rs/teme/ostalo/zastarelost-potrazivanja-naknade-za-rad-upravnika-zgrade-investicioni-fond-i-za-odrzavanje-zgrade>
- Nikšić Saša, „Odnos zastare i prekluzije u obveznom pravu“, *Одабране теме облигационог права*. Београд: Правни факултет Универзитета у Београду, 2020. 294-317
- Meyer Thomas, „Changes regarding Limitations in the German Civile code“, *Анали Правног факултета у Београду*, 3-4/2003, 490-530
- Пилиповић Дејан, „Ширење круга потраживања код једногодишњег рока застарелости“, *Гласник Адвокатске коморе Војводине*, 3/2021, 734 – 762
- Пилиповић Дејан, „Почетак тока и трајање једногодишњег рока застарелости потраживања у облигационоправном и потрошачком контексту“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, Год. LXI, 95/2022, 161-183
- Ристов Ангел, Коцевски Марјан, „О (не)застарелости дуга: парадокс у македонском праву“, *Harmonius* 2018, 245 -262
- Салма Јожеф, „Почетак тока застарелости из деликтних потраживања“, *Гласник Адвокатске коморе Војводине*, вол. 70, 1-2/1998, 22-29
- Салма Јожеф, *Облигационо право*, Нови Сад 2007
- Слијепчевић Драгиша, „Правна природа и застарелост потраживања накнаде инфлаторне штете“, *Право и привреда*, вол. 36, бр. 5-8/1998, 547-554
- Симоновић Ивана, „Нове европске тенденције у праву о застарелости и одређивању рокова застарелости“, *Приспунују правосуђу – инструменти за имплементацију европских стандарда у правни систем Републике Србије*, *Темајски зборник радова*, Правни факултет, Центар за публикације, Ниш, 2007, 129-146
- Слијепчевић Драгиша, *Правна природа и застарелост потраживања накнаде инфлаторне штете*, *Право и привреда*, вол. 36, 5-8 /1998, 547-554
- Тешић Ненад, *Регистрована залога*, Београд 2007

Тешић Ненад, *Продаја и пренос потраживања*, Београд 2012

Тешић Ненад, О „изузетности“ дуга за струју, *Harmonius* 2016, 293-319.

Тешић Ненад, *Право заштите хипотекарног потрошача – Правна трилогија*,
Књига прва: Појам хипотекарног потрошача, Београд 2022

Хибер, Драгор, „Промена повериоца или новација и застарелост“, *Анали Правној факултету у Београду*, вол. 61, бр. 2, 2013, стр. 5-20

Zupan Nina, „Konstantinovićeve koncepcija uređenja zastarelosti: da li su ideje o uticaju vremena u pravu izdržale uticaj vremena na pravo?“ *Anali PFB /Poseban broj u čast profesora Mihaila Konstantinovića /2022*, 325-352

Чубински Арсен, *О застарелости у грађанском праву*, Београд, 1927

Nenad S. Tešić
University of Belgrade
Faculty of Law Belgrade
nenad.tesic@ius.bg.ac.rs
ORCID ID: 0000-0002-9101-7371

On the One-Year Statute of Limitations

Abstract: *The Law of Obligations – ZOO (1978), thanks to its internal qualities, has survived to this day, not only in the Republic of Serbia, but also in all the states created by the dissolution of Yugoslavia (with minor changes and adaptations). The analysis of certain legal institutes, such as statute of limitations, shows that the circulation of goods and services has developed significantly in relation to the time when the norms of the Law on Obligations were formulated and that their application in numerous cases requires more than mere grammatical interpretation. Norms on the one-year statute of limitations for claims (Law on Obligations Article 378) are not exempt from fluctuations in judicial practice. Some claims, such as a claim by a mobile phone operator for the provision of a mobile phone service, can relatively easily be subsumed under the statutory phrase “claims in respect of the use of post, telegraph and telephone services”, even though a mobile phone operator is not a post office and even though modern smartphones look nothing like their 1978 predecessors. It is the same with the claim for the delivery of cable television signals via coaxial or optical cable, which can easily be equated with the wording “claim of a radio station and a radio television station for the use of a radio receiver and a television receiver.” However, claims for the provision of Internet services, either on their own or in a package with claims for the provision of other services and the sale of goods (payment in instalments for different devices: smartphone, watch, etc.), pose a greater dilemma. The foregoing points to the need to think about the reformulation of Article 378 of the ZOO or the introduction of the rule on the one-year statute of limitations for claims against consumers into the Law on Consumer Protection. In this context, it would be important for the wording to be sufficiently broad to include all current consumer services, as well as those that we can only envisage today as a result of the process of digital transformation of economic activity and society as a whole.*

Keywords: *statute of limitations. – legal certainty. – principle of finality. – protection of debtor. – services for household use.*

Датум пријема рада: 20. 12. 2024.

Датум прихватања рада: 29. 1. 2025.